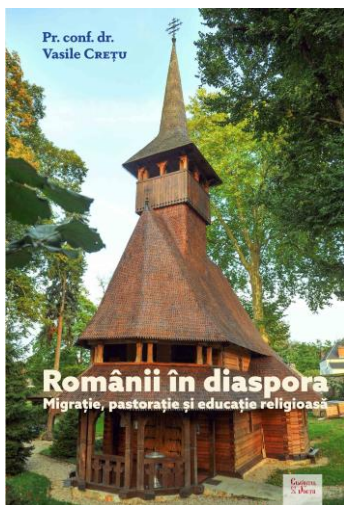

Pr. conf. dr. Vasile Crețu,
Românii în diaspora.
Migrație, pastorație și educație religioasă,
Editura Cuvântul Vieții, București, 2022, 392 p.

Cristina BENGA

Facultatea de Teologie Evanghelică,
Catedra de Teologie Practică 2,
Universitatea Ludwig-Maximilian din München
crisrina.benga@evtheol.uni-muenchen.de

Această lucrare este deosebit de valoroasă, deoarece ea încununează munca de cercetare de zeci de ani din domeniul academic, dar și numeroasele studii de specialitate pe care părintele Vasile Crețu le-a publicat pe parcursul anilor.

Această carte „document”, cu caracter informativ, reprezintă o contribuție majoră adusă cercetării asupra diasporei românești după căderea regimului comunist. Ea este un rezultat al grantului de cercetare cu titlul „Dinamica

activităților educaționale și culturale în eparhiile ortodoxe românești din diaspora. Modele de bune practici”, care se derulează în perioada 2021-2023¹.

Dinamica vieții, în general, dar și deschiderea Europei de Vest față de Europa de Est, în special, au creat premisele migrației românilor spre țările occidentale. În felul acesta, Biserica Ortodoxă Română a fost provocată să se organizeze și peste hotare, întemeind structuri bisericești în Italia, Germania, Austria, Franța, Spania, Statele Unite ale Americii etc. Fenomenul migraționist este vechi, amplu, divers și foarte bine înțeles de către autor, pentru că vreme de mai mulți ani a studiat ca masterand și doctorand la Strasbourg (2000-2007) și a păstorit ca preot la Offenburg, Germania, așa cum el însuși mărturisește. Prin efortul susținut de a contacta autoritățile și instituțiile bisericești, pr. conf. dr. Vasile Crețu, cadru didactic la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” a Universității din București, a făcut un gest de pionerat prin felul în care a adunat, a centralizat, a procesat și apoi a expus toate datele, într-o formă actualizată, cu privire la evoluția organizării diasporei românești din punct de vedere pastoral și educațional. Aceste informații sunt de folos specialiștilor, profesorilor și oricărui cititor care dorește să aibă o vedere de ansamblu asupra modului de viețuire al românilor de peste hotare.

¹ Organizatorul proiectului este Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale în parteneriat cu Centrul Ortodox de Studii și Cercetare Dumitru Stăniloae (Paris) și Centrul de Studii Misionare și Nomocanonice al Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea Babeș Bolyai (Cluj-Napoca). Acest proiect se desfășoară în contextul declarării de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a anului 2021 ca *An omagial al pastorației românilor din afara României*.

Ne aflăm în fața unei cărți de referință, care abordează problematica diasporei românești din trei perspective: migrațional, instituțional și educațional, tendințe utile pentru cultivarea identității naționale (limbă, credință, tradiții) din punct de vedere religios, cultural și lingvistic.

În paginile destinate *Introducerii*, autorul amintește că Patriarhia Română nu se limitează doar la buna gestionare internă a vieții religioase, ci ea are o preocupare permanentă privind evoluția spirituală a credincioșilor ei din afara granițelor țării, mai ales în contextul creșterii demografice a românilor din diaspora și a secularizării societăților pe plan mondial. Patrimoniul cultural religios, unic în felul său, are nevoie de acțiuni concrete prin implicarea constantă a Bisericii, atât prin înființarea de eparhii și parohii, cât și prin întărirea legăturilor cu diferite culte creștine, așa cum menționează însuși autorul.

Pentru a fi mai convingător în intențiile sale, pr. conf. dr. Vasile Crețu a încercat să ordoneze informația culeasă în mai multe capitole și să o abordeze din două mari perspective: una istorică – ca fenomen migraționist, oferind multe date esențiale –, și una organizatorică – ca formă instituțional-religioasă, cu preocupări majore în direcția perpetuării tradițiilor și moralei creștin-ortodoxe. Sunt amintite felurile ședințe ale autorităților bisericești și multitudinea lucrărilor Congreselor Naționale Bisericești, întrunite pentru îndeplinirea formalităților legale necesare unei bune funcționări a mitropoliilor și episcopioilor, cât și pentru investirea în funcție a ierarhilor însărcinați cu lucrarea misionară în străinătate. De asemenea, prezentarea strategiilor educaționale ale mitropoliilor românești din afara

României a fost o muncă laborioasă, având în vedere diversitatea și complexitatea acestora.

Primului capitol îi sunt dedicate aproape 100 de pagini. El aduce în atenția cititorului tema *Emigrația românilor* cu cele nouă subcapitole ce abordează următoarele teme: *Coordonate generale, Fenomenul emigrației românești, Diaspora românească – definiție și semnificații, Diapora ortodoxă română până în secolul al XX-lea, Diaspora ortodoxă română la începutul secolului al XX-lea până la revoluția din 1989, Organizarea Bisericii Ortodoxe Române în diaspora după 1990, Ortodoxia și diaspora la nivel mondial în secolul al XXI-lea, Biserica și Europa*. După ce este explicat conceptul de diasporă românească, felul în care a fost și este înțeles atât în țara noastră, cât și în țările gazdă, urmează o analiză istorică a perioadelor de timp, bine delimitate, ce au marcat acest fenomen migraționist. De asemenea, identificarea cauzelor și împărtășirea soluțiilor la care au recurs instituțiile diasporei românești, ajutate de-a lungul timpului de Biserică, completează acest tablou descriptiv. Succesiunea evenimentelor este redată cu minuțiozitate, tocmai pentru ca cititorul să înțeleagă contextul istoric, profilul psihologic al emigrantului, statutul economic al țării noastre, elemente definitorii care au declanșat acest transfer social dintr-un loc în altul. Autorul remarcă rolul hotărâtor al Bisericii noastre de a se implica în susținerea credincioșilor români prin organizarea parohiilor din străinătate, conform prevederilor menționate în Statutul de Organizare și Funcționare al Bisericii Ortodoxe Române. La o lectură atentă, se poate observa efortul deosebit al autorului de a centraliza date despre mitropoliile înființate, precum și activitățile desfășurate de acestea, care constituie tot atâtea

surse de inspirație pentru cei care își propun aprofundarea acestor linii de cercetare.

De asemenea, pentru a ușura munca de cercetare a celui interesat de modul în care Biserica și-a concretizat grija pastorală față de românii din străinătate, autorul abordează în al doilea capitol, intitulat *Strategii educaționale în comunitățile din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale*, activitatea misionară a diferitelor instituții implicate în formarea, educarea și pastorația emigranților români. Ca urmare, pr. conf. dr. Vasile Crețu denumeste următoarele subcapitolele astfel: *Centrul de Coordonare Pedagogică din Europa Occidentală și Meridională; Asociația de tineri ortodocși din Mitropolia Europei Occidentale și Meridionale – Nepsis; Alte activități de formare și cateheză în cadrul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale; Exemple de cateheze din parohii; Pastorația românilor din Italia – provocări și soluții*. Prin enumerarea și prezentarea detaliată a tuturor centrelor de coordonare educativă și catehetică, cititorul poate rămâne uimit nu doar de buna organizare a Bisericii Ortodoxe Române de peste hotare, ci și de deschiderea pe care românii o au spre aprofundarea propriei credințe, spre înțelegerea și transmiterea tradițiilor populare specifice fiecărei zone a țării și spre fidelitatea față de limba maternă. Adaptarea și integrarea culturală a emigranților români în spațiul european permit accesul la numeroase mijloace și metode foarte avansate de educație. Cartea ne încântă cu o ofertă foarte generoasă pentru toate categoriile de vârstă: de la tabere internaționale, la cateheze locale; de la cursuri de pictură, la excursii și pelerinaje religioase; de la conferințe cu tematici foarte diverse, la congrese care reunesc diferite categorii sociale de oameni, cu

scopul de a învăța și de a face schimb de experiență; de la universitățile de vară, la diverse festivaluri. Nu vreau să enumăr aici toate asociațiile, centrele, organizațiile și parohiile din Italia, Portugalia, Spania, Franța, Germania sau alte țări care concretizează asemenea proiecte, pentru că, altfel, cartea nu ar mai fi răsfoită. De asemenea, nu îmi propun să menționez nume de mitropoliți, episcopi, preoți sau laici care dovedesc o vocație remarcabilă în misiunea pe care o au de îndeplinit, pentru că aș dezvălui viața complexă și dezvoltată pe diferite paliere ale slujirii creștine. De aceea, cred că cititorul are datoria să o descopere singur și să dea mărturie despre această lucrare înălțătoare. De apreciat este capacitatea de sistematizare și de redactare cronologică a tuturor informațiilor, surprinse cu atâta migală de autor.

Al treilea capitol, intitulat *Strategii educaționale în comunitățile ortodoxe românești din Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord*, prezintă, pe rând, diferite asociații și organizații care au servit, prin strategiile lor, la promovarea tradițiilor, obiceiurilor și valorilor românești. Aceste subcapitole sunt: *Asociația tinerilor ortodocși din Germania (ATORG)*; *Activități catehetice și educaționale în parohiile din Germania*; *Proiecte eparhiale*. Proiectele tinerilor, care au decis să se organizeze sub forma unei asociații, pentru a-și atinge mai bine obiectivele comune, sunt descrise în paginile acestui capitol. Amintesc că rugăciunile în comun, conferințele, atelierile de formare personală și spirituală, excursiile, pelerinajele, participările la Sfânta Liturghie sunt doar câteva dintre ele. Fiecare an al întâlnirilor este analizat și prezentat de autor, începând cu 2008 și terminându-se cu 2020. Complexitatea temelor, diversitatea invitațiilor și a acțiunilor, precum și frumusețea locurilor sunt foarte bine

surprinsă, de unde reiese că obiectivele acestor asociații de tineri sunt atinse. Pare a fi foarte clar că stabilirea legăturii dintre tinerii diasporei românești și păstrarea identității lor ortodoxe ar fi mai dificil de realizat în absența acestor întâlniri. Pentru a face o asemenea relatare, autorul a citat de fiecare dată site-urile acestor asociații, astfel încât oricine poate verifica veridicitatea informațiilor. De asemenea, în acest capitol sunt amintite școlile eparhiale și parohiale împreună cu programele lor de funcționare, susținute și prin implicarea Departamentului Românilor de Pretutindeni.

Cartea cuprinde un al patrulea capitol, intitulat *Mitropolia Ortodoxă a celor două Americi*, care conține, la rândul lui, următoarele teme majore: *Romanian Orthodox Youth of the Americas – ROYA* și *Activități catehetice și educaționale pe ani*. Din ce descrie autorul, obiectivele acestei mitropolii nu sunt diferite față de cele constituite în Europa. Pentru început, el face o referire la contextul istoric al întemeierii mitropoliei și evidențiază rolul educației religioase, care constituie o prioritate misionară pentru numeroase parohii americane. Prezentând activitățile dintre anii 2017-2021, autorul îl familiarizează pe cititor cu proiectele și programele de cateheză de peste ocean, printre care aș menționa: proiectul *Cercetându-ți Credința!*, programul de studiu biblic în limba engleză, Ziua Internațională a Tineretului Ortodox etc.

În concluziile lucrării, autorul subliniază buna organizare a diasporei românești în momentul actual. Creșterea vizibilă a numărului românilor aflați departe de casă se datorează accesului la studii, la diferite servicii sociale și medicale, joburilor bine plătite. Păreră autorului este că această tendință de deplasare teritorială este influențată și de purtarea de grijă pe care românii o primesc din partea

Bisericii, care face eforturi organizaționale pentru a veni în întâmpinarea nevoilor culturale, spirituale și de identitate națională a celor ce o caută.

Cartea se încheie cu cele aproximativ 20 de pagini de *Bibliografie*, care poate fi consultată cu ușurință, constituind o sursă de inspirație pentru alți autori care vor să scrie volume la fel de valoroase ca cel de față. Stilul pr. conf. dr. Vasile Crețu este unul coerent, narativ și sintetic. Lectura este una plăcută. Caracterul documentar al lucrării o plasează în rândul cărților valoroase. Centralizarea, procesarea și analizarea informațiilor apărute de-a lungul timpului reprezintă o muncă laborioasă, deloc ușoară.

Personal, am fost foarte încântată să descopăr, prin intermediul acestei cărți, că misiunea bogată pe care românii din diaspora o fac în sprijinul familiilor, culturii și spiritualității noastre românești aduce roade bogate. Pentru cei din străinătate, dorul de identitate, de căutare și de găsimă al Bisericii, de descoperire a Sfintei Liturghii rămân mereu o provocare. Comunitățile românești, bine organizate prin înființarea școlilor parohiale pentru tineri și adulți, au creat o atmosferă caldă și prietenoasă, devenind, astfel, oaze de valori creștine de care au nevoie cei stabiliți în străinătate. Citind *Românii în diaspora. Migrație, pastorație și educație religioasă*, rămâi uimit nu doar de buna organizare a Bisericii Ortodoxe Române de peste hotare, ci și de deschiderea permanentă a românilor față de credința proprie, față de conștientizarea tradițiilor populare și de dorința lor de a nu uita limba maternă.